

Godt nytt år!

Vi går inn i et spennende "hørsels-år". Først og fremst blir det spennende å se hva den nye planen for utvikling og organisering av tjenestetilbudet for hørselshemmede vil føre til. Den stiller krav til oss alle. Men det skjer mer som vil kunne få innvirkning på hverdagen til mange av oss. Helsedepartementet arbeider med nye retningslinjer for hørselssentraler. Disse ventes ferdig i løpet av våren. I tillegg har Helsedepartementet, i samarbeid med Sosialdepartementet og Rikstrygdeverket, startet en gjennomgang av høreapparatformidlingen. Prosjektet skal komme med anbefalinger innen 1. mars 2003.

Et helhetlig rehabiliteringstilbud til hørselshemmede

Nå er rehabiliteringsplanen "Et helhetlig rehabiliteringstilbud til hørselshemmede", som har fått undertittelen "Plan for utvikling og organisering av tjenestetilbudet", kommet. Alle vi som arbeider innenfor rehabilitering av hørselshemmede på første- og andrelinjenivå eller som frivillige, bør sette oss godt inn i planen. Planen kan kjøpes eller, for de som har Internett-tilgang, lastes ned fra ODIN.

Blant tiltakene oppfordrer Helsedepartementet alle kommunene til å etablere faste tverrfaglige "hørselsteam", og departementet vil spre informasjon om modeller for kommunale eller - for små kommuner - interkommunale team. Kommunene oppfordres til å utvikle hørselsfaglig kompetanse, og departementet vurderer ulike opplæringstilbud. Samtidig påpekes den opplæringsplikten som spesialisthelsetjenesten (hørselssentralene?) har overfor kommunene på dette feltet. Kommunene oppfordres videre til å opprette kontaktpersoner eller koordinatorene for hørselsrehabilitering. Brukere, spesialisthelsetjeneste, fylkesaudiopedagogtjeneste m.fl. skal ha en adresse å forholde seg til i kommunen. Hørselshjelperordningen skal videreføres også i 2003. Ved oppfølging av Handlingsplan for eldreomsorg skal pleie- og omsorgstjenesten i kommunene legge til rette for at eldre hørselshemmede ikke isoleres på grunn av mangelfull hørselsrehabilitering.

Hørselssentraler og høreapparatformidling er i liten grad behandlet i planen, da disse områdene er gjenstand for egne utredninger. Dette er en klar mangel ved planen, som skal beskrive et helhetlig tjenestetilbud. Det signaliseres imidlertid at det vil bli lagt vekt på at hørselssentralene skal tilrettelegge for ambulerende virksomhet. Spesielt vil dette gjelde tjenester til eldre som av ulike grunner kvier seg for å reise til sykehus. Tverretattlig samarbeid vektlegges også, spesielt i forbindelse med utarbeidelse av individuell rehabiliteringsplan.

For å fremme samarbeid og samordning skal bl.a. fylkeslegene ta initiativ til drøftingsmøter mellom rehabiliteringsansvarlige i kommunene, brukerorganisasjonene og de hørselsfaglige miljøene for å vurdere lokale tiltak. I tillegg skal Sosial- og helsedirektoratet gjennomføre regionale informasjonsmøter for de hørselsfaglige miljøene og brukerorganisasjonene.

På de neste to sidene gjengis hele første kapittel – sammendraget - fra rapporten. ❖

1 Sammendrag

Denne planen for utvikling og organisering av tjenestetilbudet til hørselshemmede er utarbeidet blant annet på bakgrunn av St.meld. nr. 8 (1998–99) *Om handlingsplan for funksjonshemmede 1998–2001*, St.meld. nr. 21 (1998–99) *Ansvar og Meistring – Mot ein heilskapleg rehabiliteringspolitikk* og St.meld. nr. 25 (1996–97) *Åpenhet og helhet – Om psykiske lidelser og tjenestetilbudene*. Planen må videre sees i sammenheng med andre tiltak som planlegges eller nylig er iverksatt i Helsedepartementet og Sosialdepartementet som også vil komme hørselshemmede til gode. Med denne planen har departementene til hensikt å legge grunnlaget for å kunne forbedre det offentlige rehabiliteringstilbudet til hørselshemmede, både med hensyn til systemforbedring, kompetanseutvikling og individrettede tjenester.

De overordnede målene for planen er at hørselshemmede får dekket sine individuelle behov for habilitering/rehabilitering uavhengig av bosted og alder, at rehabiliteringstjenestene skal være sammenhengende, tverrfaglige og tverretatlige og at tilbudet skal bygge på et helhetssyn. Behovet for grunnleggende og spesialisert rehabilitering skal ivaretas av fagpersonell med hørselsfaglig kompetanse når dette er nødvendig, og hvor brukermidvirkning er vektlagt.

Planen gir en oversikt over offentlige tjenester med spesiell hørselsfaglig kompetanse.

Innledningsvis er det gitt bred dekning til brukerorganisasjonenes synspunkter på områdene høreapparatformidling, tinnitus- og Morbus Ménière rammede, døvblitte, tolkesituasjonen og Cochlea implantat. Brukerne peker på at dette er områder som trenger et spesielt fokus nå.

I *kapittel 3* gis det en oversikt over hva hørselshemming er og hvordan hørselshemming påvirker folks hverdag. Planens målgruppe er hørselshemmede (døve, tunghørte) med behov for offentlig bistand for å mestre sin hverdag.

Kapittel 4 beskriver de kritiske faktorene ved dagens offentlige tilbud. Foruten brukerne, har ulike fagmiljøer og tjenesteapparatet som arbeider med hørselshemmede gitt innspill til dette kapittelet.

Problembeskrivelsen er presentert slik at de ulike lovbestemmelsene på feltet er knyttet opp mot en vurdering av praksis på området. Eksisterende lovgivning på områdene helsetjenester, trygd, sosial omsorg, opplæring, sysselsetting og arbeidsmiljø har alle bestemmelser som samlet sett i all hovedsak synes å være tilstrekkelig for å ivareta hørselshemmedes behov i rehabiliteringssammenheng. Rehabiliteringstilbudet til hørselshemmede betegnes likevel som fragmentert og mangelfullt i praksis. Områder som er i behov av spesiell oppmerksomhet er belyst særskilt. Dette gjelder formidling av høreapparater og andre hørselstekniske hjelpemidler, tolkekapasitet og formidling av tolketjenester, ulike sider ved det offentlige hørselsfaglige tjenestetilbudet, samt Hørselshemmedes landsforbunds hørselshjelperordning sett i sammenheng med kommunenes forpliktelser med hensyn til bruk og stell av høreapparater, og hørselsfaglig kompetanse, forskning og utviklingsarbeid.

Tiltakene er beskrevet i kapittel 5. Tiltakene er rettet mot ulike målgrupper. Det er fokusert på brukerrettede tiltak i kommunene og i forhold til spesialisert rehabilitering, samt tiltak rettet mot samarbeidspartnere og tiltak rettet mot befolkningen. Innledningsvis belyses en del sentrale problemstillinger innenfor hver av disse gruppene.

Tiltak rettet mot kommunene er et sentralt område hvor det spesielt pekes på kommunenes behov for øket kompetanse på feltet. Denne bør kunne gis blant annet gjennom veiledning fra spesialisthelsetjenesten og andrelinjetjenesten i trygdeetaten. Det pekes på behovet for samarbeid på tvers av nivåer og etater, hvor individuell plan for personer med behov for langvarige og koordinerte helsetjenester kan være et egnet hjelpemiddel. I planen legges det vekt på at kommunens rehabiliteringstilbud til hørselshemmede skal oppfattes som helhetlig og sammenhengende med annen hørselsfaglig bistand.

Under tiltak rettet mot hørselshemmede og pårørende med spesielle rehabiliteringsbehov pekes det på hvilke regionale og landsdekkende rehabiliteringstilbud man har på hørselsfeltet. Det konkluderes med at det ikke synes å være grunnlag for å foreslå etablering av nye hørselsfaglige miljøer for å ivareta spesialiserte rehabiliteringstilbud til hørsels-

Et helhetlig rehabiliteringstilbud til hørselshemmede

Plan for utvikling og organisering av tjenestetilbudet

hemmede. Det er imidlertid viktig å samordne og utvikle relevante rehabiliteringstilbud til hørselshemmede innenfor rammen av eksisterende tjenester. Tilbudet til personer som er operert med Choclea-implantat trekkes spesielt fram. For øvrig foreslås tiltak for døvblitte og sterkt tunghørtblitte, personer med tinnitus og med Morbus Ménière. Lærings- og mestringssentrene trekkes fram som en instans som også bør kunne gi et tilbud til hørselshemmede. Hørselshemmede og psykisk helsevern knyttes til *Opptrappingsplan for psykisk helse 1999–2006*. Det foreslås ulike tiltak for hørselshemmede med minoritetsspråklig bakgrunn. Hørselshemmede i den samiske befolkning skal gis særskilt oppmerksomhet ved iverksetting av *Handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge 2002–2005*. Øket kapasitet og kompetanse i tolkeutdanningen er et felt under Utdannings- og forskningsdepartementet som krever spesiell oppmerksomhet.

Tiltak rettet mot samarbeidspartnere i en helhetlig rehabiliteringskjede rettes spesielt mot kommunene, de statlige helseforetakene, Aetat og trygdeetaten. Det legges opp til at det foretas en gjennomgang av høreapparatformidlingen. Brukermedvirkning og bruk av samtykkeerklæring vektlegges.

Folk flest har liten kunnskap om hørsel og hørselstap og betydningen av tilrettelegging av omgivel-

ene. Det legges opp til gjennomføring av en opplysningskampanje i 2003 med målsetting å bevisstgjøre befolkningen om hørselshemming, – årsaker, konsekvenser og hva som kan gjøres for å bedre situasjonen for hørselshemmede.

Avslutningsvis belyses behovet for styrking av audiologifaget i de hørselsrelaterte utdanningene. Rehabilitering og tverrfaglig samarbeid som tema i de fagspesifikke utdanningene på hørselsområdet vektlegges.

I *kapittel 6* beskrives administrative og økonomiske konsekvenser. Planen vil i hovedsak følges opp av Sosial- og helsedirektoratet og i Rikstrykdeverket. Disse må innlede et samarbeid med kommunene, helseforetakene, utdanningsmyndighetene og Aetat. Sentrale oppgaver vil være å initiere og å påse at de foreslåtte tiltakene iverksettes. Det legges opp til at Sosial- og helsedirektoratet forestår en overordnet koordinering av tiltakene i planen.

Iverksetting av tiltakene handler først og fremst om bevisstgjøringsprosesser, kompetanseutvikling og systemforbedringer innenfor eksisterende ressurser. I en viss grad vil imidlertid økonomiske virkemidler også være nødvendig. Behovet for økede ressurser må fremmes for Stortinget i forbindelse med den årlige budsjettprosessen. ❖

Kilde: <http://odin.dep.no/hd/norsk/publ/handlingsplaner/042061-990010/index-dok000-b-n-a.html>

Informasjonshefter

Hørselssentralen har utarbeidet et hefte med informasjon om hvordan en går fram for å få høreapparat, og om gangen i høreapparatilpasningen. Hftet heter "*Slik skaffer du deg høreapparat*". Det er beregnet for personer som selv er hørselshemmet, og som har spørsmål rundt det å få høreapparater. Innholdet er det samme som ligger på internettssidene våre. Trenger dere slike hefter til å legge ut på alders- og sykehjem, på legekantoret el.l., kan dere kontakte Hørselssentralen. ❖

Ill.: Gunnar Bøen.
Gjengitt med tillatelse fra SINTEF Unimed.

Adressat:

B

Betaling for høreapparatservice

Helsedepartementet har i brev av 02.12.2002 presisert reglene som gjelder for betaling for service på høreapparater. Her heter det: "Når en offentlig hørselsentral utfører service av et høreapparat finansiert av trygden, må serviceavtale være en frivillig avtale. Det må være opp til brukeren av høreapparatet om man ønsker å inngå serviceavtale eller å betale per service. Det samme gjelder etter departementets mening når høreapparatet formidles gjennom privatpraktiserende spesialister i øre-nese-halssykdommer, som etter fullmakt fra det regionale helseforetaket har anledning til å rekvirere høreapparat.

Bortsett fra egenandel for konsultasjon hos lege og eventuelt beløp utover prisgrensen for selve apparatet, skal ikke brukeren betale noe for høreapparatet. Det er trygden som kjøper og eier høreapparatet".

Til orientering tar Hørselssentralen i dag kr. 75,- for høreapparatservice. Prisen for eventuelle ytre deler som skiftes ut, kommer i tillegg. Storforbrukere av høreapparatservice, kan tegne en serviceavtale som i dag koster kr. 290,-. Denne gjelder for hele apparatets levetid.

Høreapparatbrukere under 18 år får gratis service (dvs. at service er betalt av Folketrygden). ❖

Problemer med hørselen?

For nye hørselskontakter og hørselshjelpere vil vi minne om "Problemer med hørselen?". "Problemer med hørselen?" består av 5 temahefter, studiehefte og lyd-kassett. Temaheftene egner seg godt til:

- kurs i bruk og stell av høreapparat
- studiesirkler
- kursing av helsepersonell
- egenstudie

Pris samlet er kr. 200,- + porto.

Vi minner også om heftet "Til deg som har problemer med hørselen", som er gratis.

Materiellet bestilles fra:

Granada Postboks 3377, 1753 Halden.

Tlf.: 69 21 31 40 Faks: 69 19 50 04 ❖

HLF Vågan

Lofoten Lokallag for Hørselshemmede skiftet i november i fjor navn til HLF Vågan.

Kontaktperson er Ernst-Johan Svendsen, Lyngvær, 8313 Kleppstad. ❖

Rettelse

En observant leser har gjort oppmerksom på at telefonnummeret til Phonak A/S ble oppgitt feil i forrige nummer. Riktig nummer skal være **23 00 32 60**. ❖

